P. P. Fr. Podkrajšek, železn. main.
Gossensass, Tirol.

Druga izdaja.

Št. 58. V Trstu, v saboto 21. oktobra 1882. Tečaj VII.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako **sredo** in **saboto** o poludne. Cena za vse leto je **6** gld., za polu leta **3** gld., za četrt leta **1** gld. **50** kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravništvu in v trafikah v **Trstu** po **5** kr., v **Gorici** in v **Ajdovščini** po **6** kr. — *Naročnine*, reklamacije in inserate prejema **Opravništvo »via Zonta 5«.**

Vsi *dopisi* se pošiljajo **Uredništvu »via Torrente«** Tip. Hnala; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — *Inserati* (razne vrste naznanila in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav ceno; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Pomoč kmetu.

Govori in piše se zdaj prav dosti, kako bi bilo pomagati našemu kmetu, ki živi v slabih razmerah, in kateremu preti celó popolna poguba, ako mu ne dojde pomoč o pravem času. Tudi sedanja vlada si nekda ozbiljno prizadeva, da to za Avstrijo najvažnejše prašanje popolnoma reši, in kakor naznanjajo časniki, ima vlada namen uže v prihodnjej sesiji državnega zbora predložiti poslancem v tej zadevi uže izdelane predloge. To je vse prav in lepo, ali paziti je treba, da se stvar prime na pravej strani. Pred vsem je treba vprašati, kateri so uzroki, da naše kmetijstvo tako hitro in močno propada, da naši kmetje ne morejo napredovati, kakor bi bilo to v njih in v interesu države?

Ti uzroki so jasni: 1. so zemljiški davki previsoki. 2. Posestva so preobložena z dolgovi, od katerih kmet ne more niti plačevati obresti, ker so navadno previsoke. 3. Napaka je, da so posestva postala prosta zadolžljiva in po volji posestnika prodavljiva in odstopljiva. 4. Še večja napaka je, da navadno roditelji spoznavajo vsem otrokom enake, ali pa velike »parte«, oziroma dote, katerih bremen kmetija ne prenaša. 5. Naše ljudske šole se še vedno premalo bavijo s kmetijskim podukom. 6. Ker je zemljišče izročeno kapitalu, kakor novemu slabšemu fevdatariju, nego je bil takozvani »gruntni gospod« in ker je v Avstriji premalo kapitala, zato je kmet čestokrat izročen v svojej bedi krutemu oderuhu. 7. Prava morala in pošteno vedenje, zmernost, treznost tudi mej kmetskim stanom pojemlje; vsled česar ponehava tudi veselje do vstrajnega dela. Še so drugi uzroki, a ti so glavni in nekaterih je omenil tudi naš dopisnik izpod Nanosa v denašnjem listu.

Pred vsem torej moramo dokazati, zakaj je davek previsok. Vsak dobro podkovan narodni gospodar dobro ve, da je le tisti davek naraven, moralen in produktiven, kateri se nanaša na resnične dohodke; ti pa se pri kmetijstvu vsako leto spreminjajo. Po novej postavi za zemljiški davek so vzeli sicer za podlogo čisti dohodek; toda ta dohodek so izračunili poprečno z ozirom na večo in manjšo dobroto zemljišč, a v poštev niso jemali neviht in drugih nesreč in položja posestnika samega; zarad tega ostane v tem obziru iluzorično načelo, da kmet plačuje davke le od čistega dohodka. Ako v poštev jemljemo veliko konkurenco, katero nam delajo nekatere dežele, ki so še deviške in prideljujejo z majhnim delom in večinoma z mašino toliko žita in drugih surovin, da *morajo*, ker niso tako gosto nasajene s prebivalstvom, nad polovico pridelkov izvažati in spečati po vsakej ceni na tujih trgoviščih; ako pomislimo, da je promet z vsakim dnevom ceneji, ako nadalje v poštev jemljemo, da vsled tako nizke pomorske voznine Amerika dela vsako leto večo konkurenco našim domačim pridelkom in da v tem obziru tudi Rusija z vsakim letom postaje siloviteja in da imajo zarad tega naši domači pridelki skoro vsako leto manjšo vrednost; ako torej razen neviht, zadolženja posestev in še mnogo drugih neprilik, trezno računimo tudi z našim svetovnim položjem in z vsako leto večo konkurenco, moramo priti do spoznanja, da je prav lehko mogoče, da naš kmet popolnoma obuboža samo zarad previsokega davka in ako to stvar izpeljujemo nadalje, prišli bi prav lehko do dokaza, da kmet prav za prav bi moral biti prost direktnega davka ter bi moral plačevati primeren davek le od onega pridelka, kateri proda.

Mi poznamo posestnika ne daleč od Trsta, ki prideluje navadno do 600 kvinčev vina, ta posestnik plačuje z dokladami vred nad 1000 gld. davka; — znano je pa, da ta posestnik porabi vsako leto za delalce najmanj 3 do 4000 gld.; a 4 leta skupaj ni pridelal več nego kakih 6—700 kvinčev vina, recimo, da je ta pridelek vreden 8 do 9000 gld. in da je drugi postranski pridelek živeža vreden vsako leto 1000 gld., kar pa ni, in da je bil toraj njegov dohodek v 4 letih vreden 13 do 14000 gld., a to svoto, to je 14000 gld. ga je stalo samo delo; torej je bilo njegovo posestvo pasivno za ves davek in še več; naj ga taka šiba proganja kakih 10 let, da namreč zgubi 20 do 30.000 gld., katere mora najeti, — in šel je veliki posestnik, katerega premoženje je cenjeno na najmanj 80.000 gld. rakom žvižgat.

Mi poznamo na Furlanskem in tudi na Kranjskem dosti ljudi, ki so bili pred 15 leti pridni posestniki, ki niso zapravljali, a vendar morajo denes drugim tlako delati in več velikih posestnikov iz Furlanije mora po nekrivdi denes v Trstu opravljati najnižje službe. Taka je čestokrat osoda velikega posestnika, ki je bil navadno inteligenten mož; še slabša pa je osoda neomikanega kmeta, katerega imajo v rokah oderuhi, briči, zakotni pisači itd.

Je li potem prav, da je tak posestnik, katerega posestvo je bilo več let pasivno, plačeval zemljiški davek? Ima li država kako positivno korist od tega, da posestniki cepajo, kakor muhe in da posestva v enomer menjajo lastnike?

A o tem bomo še govorili. Naravni nastopek previsoke davščine in pa velikih »partov« bil je, da se je posestnik zadolžil? — Kedo ne pozna na deželi onih pijavk ali boljši rečeno pajkov, ki lové v svoje mreže uboge kmete in kadar jih enkrat zamrežijo, pijó jim kri? A veliki posestnik je mislil celó, da je mnogo na boljem; on se je zatekel v kako veliko banko, kako »Bodencredit-Anstalt«; ta »Anstalt« imela je svoje zastopnike v raznih deželah, ti so bili navadno advokatje. Ti zastopniki so za prošnje, cenitbe, komisije pojeli uže 2 do 3%, predno je bilo dovoljeno posojilo; a posestnik ni dobil denarja, ampak obligacije one banke, katere je še le moral prodati na borsi, navadno 10 do 12% pod pari; koliko ga je potem stala taka finančna operacija? Obresti je bilo treba plačevati od celega kapitala, in letne odstotke za amortizacijo tudi. Prišle so slabe letine, obrokov in obresti ni mogel plačevati, zdaj še le je začelo delo advokata, ki je tej *žrtvi* daljšal živenje, dokler mu je kazalo; a konečno jej je vrat zavil, kakor lisica kuri.

Mi tukaj ne govorimo v obče o advokatih; dosti jih je prav poštenih mej njimi, prijateljev posestnika in kmeta; a trdimo pa pri vsem tem, da je posestnik in kmet toliko bolj srečen in pošten, kolikor manj ima opravila z advokati, ker on navadno ne zna presoditi, kateri pravdosrednik je pravičen in vesten in navadno najrajši gre k onemu, kateri mu daje bolje upanje, da dobi bodisi posojilo, bodisi pravdo. Od druge strani pa bi bilo tudi želeti, da advokatje in notarji ne bi bili nikoli posredniki mej kapitalom in kredita potrebnim, a dandanes je prav malo advokatov, katerih glavni zaslužek ne bi bilo to posredovanje. Mi to govorimo po skušnjah in se naslanjamo na občne pritožbe.

(Dalje prihodnjič.)

Tržaška razstava.

(*Glavno poslopje št.* 2.) (Dalje.) Mej železnino in steklenino so razstavljeni tudi izdelki iz zlata in srebra, biserje, sploh dela juvelirjev. Kar se tiče okusa in cen, presezajo dunajski juvelirji za mnogo vse druge; oni so tudi jako iznajdljivi gledé oblike in materijala, vezanja in kompozicije, ali še kaj prav posebno lepega so njih posnemanja žlahtnih kamenov, zlata, biserov itd. Kaj krasne brilante je razstavila firma A. E. Köchert z Dunaja. Gledé okusnega lišpa iz raznovrstnih žlahtnih kamenov je prva firma F. et E. Dörflinger z Dunaja. Mojstrska dela iz zlata, srebra, jako fino in okusno emalirana, kaže nam na razstavi firma Karl Lustig z Dunaja. Srebrnino izvrstno zastopa firma Marković et Sohn z Dunaja; firma Novak Ivan z Dunaja je razstavila prekrasno posodo in druge predmete iz zlata, srebra, sè srebrom in zlatom vdelane jeklene predmete za lišp in pohištvo; filegranska dela iz zlata in srebra izvrstno zastopa firma Schönbrunner Anna z Dunaja; firma Grünwald S. z Dunaja nam predstavlja prekrasne, fine bižuterije iz srebra, zlata, potem imitacije starinskih posod emaliranih, ciziliranih itd., Augustin Alojzija z Dunaja se odlikuje po lepej zlatnini in imitacijah žlahtnih kamenov, posebno bri-

Podlistek.

Trst in okolica.

(Zgodovinske črtice, spisuje M. Skalovič.)

(Dalje.)

Prvi gradiščanski škof bi imel biti grof Ignaci, ki se pa iz Trsta, kder je škofoval, ni preselil. Za časa Marije Terezije je bilo plemstvo, bodisi v duhovskih ali deželskih službah, največ v číslih, a pod cesarjem Jožefom se je tudi v tem obziru na bolje spremenilo, ne le grofi, nego i drugi učeni poštenjaki so lahko veliko službo zadobili. Škof Ignacij je bil zadnji z naslovom »tržaški grof«. Mnogo novih, za duhovsko službo primernih duhovnij se je ustanovilo. V Trstu je od starodavnih časov bivala le župnija, pri sv. Justu, a ker se je ljudstvo pomnožilo, ustanovite se l. 1777 dve novi župniji: pri jezuitih, in v novem mestu pri cerkvi sv. Antona, ki je bila v prvič l. 1767 sezidana, pa l. 1827 podrta, in od istega leta do 1834 se je dozidala sedanja veličanstvena cerkev novega sv. Antona. Vsled ukaza tridentinskega cerkvenega zbora povsod, a v Trstu so se upeljale uže l. 1527 prve krstne (matične) knjige, katere se še dan denes hranijo v župnijskem arhivu pri jezuitskej cerkvi, in iz katerih je razvidno, da ste dve tretjini žiteljstva bili slovanske krvi. L. 1780 se upeljejo krstne knjige tudi v novej župniji novega sv. Antona. Cesar Jožef je bil jako človekoljuben in torej je želel polahčanje zlasti kmečkemu stanu; prav ganljiv in spodbudljiv vzgled je dal, ko je potovaje po Moravskem sam prijel za drevo ter oral. Na onem mestu so mu pozneje postavili spomenik. Da bi zlasti kmetom na deželi polajšal izpolnovanje krščanskih dolžnosti, ustanovil je cesar Jožef primerne duhovnije, župnije in škofije. Gradiščanska škofija pa ni oživela, kajti cesar Jožef je bil l. 1790 umrl, in njegov brat Leopold II. je zopet Tržačanom dovolil, naj imajo lastno škofijo, kar je tudi Pij VI. papež potrdil. Tržaška škofija se je povečala za ves okraj nekdanje pičanske (Pedena) škofije v Istri, kder je sedaj dekanat. — »Pičanska škofija je neznatna bila in nje dohodki so obstajali večinoma v leščnikih, in zato so pravili pićanskemu vikšemu pastirju: »leščniški škof«. Rastli so namreč ondi lepi debeli leščniki, da so jih kedaj cele vozove naložili in na prodaj peljali. A ko so ljudje jeli leskovo grmje trebiti in njive pripravljati, skrajšali so se s tem škofovi dohodki. Še predzadnjemu škofu je bila cesarica Marija Terezija l. 1754 priboljšala plačo za letnih 300 zlatov, da je vendar nekoliko spodobno po svojem stanu živeti mogel. Prav to pomanjkanje je bilo glavni uzrok, da je papež Pij VI. l. 1788 to škofijo preklical in jo za vselej tržaškej pridružil«. (Kovačić s. c.) Isto tako so bile tačas pridružene tržaškej škofiji neke duhovnije spadajoče pod Poreč: Pazin, Žminj, Tinjan, Beram, Kaščerga, in druge še spadajoče pod Pulj: Kršan, Šumberg, Boljun, Mošćenice, Lovran, Volosko, Kastav, Klana.

Trgovina se je imela povzdignoti in živahnejše razcvesti s tem, da je cesar Jožef l. 1784 ostro prepovedal uvažati neko robo iz ptujih dežel, in da je sklenol trgovinske pogodbe l. 1783 z marokanskim cesarstvom, l. 1784 s Turčijo in l. 1785 z Rusijo. Nov carinski (colni) red se vpelje l. 1788, za izvožnjo nekih fabrikatov se določijo nagrade, in v Trstu in na Reki se napravijo veliki žitni magazini. Obrtnija se razcvete v Trstu: l. 1782 ustanovi K. L. Chiozza svojo veliko mjilno (žaifno) fabriko, ki še dan denes deluje, pa še mnogo drugih obrtnijskih delalnic je takrat nastalo. Tlačanstvo pri kmetih se je l. 1784 odpravilo. L. 1787 se vpelje novi kazenski zakonik, v katerem ni bilo nič več o čaranji in čarovnicah. Sploh se mora priznavati, da je izomika mnogo napredovala, ter nova pota nastopila, ko so jeli časniki izhajati. Letos je 99 let od kar se v Trstu tiska »Osservatore Triestino«, kojega prvi letnik je iz l. 1783.

Vsled napredka v državnih gospodarskih razmerah so se tudi dohodki pomnožili. Pod cesarjem Karlom VI. so znašali vsi letni dohodki avstrijski 30 milijonov, — l. 1748 pod Marijo Terezijo 36 mil., pozneje l. 1773 uže 56 milj., a pod Jožefom II. 90 milijonov gld. Tržaški mestni dohodki so bili l. 1783 ti le:

Veliki vinski dac . . .	280.250 lire	—	sld.
Vinski dac od teritorija	4.347 «	--	«
Cestnina	16.162 «	19	«
Klavščina (od goved)	31.130 «	19	«
Dac od lesa	18.100 «	—	«
Od domače soli (sestiero)	12.743 «	14	«
Od prodane soli (moggio)	542 «	2	«
Od ptuje soli (moggio)	356 «	10	«
Za napinnenje sodov z mornico	501 «	—	«
Za mero vina in olja	20.000 «	—	«
Od sodnijske kancelije	2.875 «	2	«
Skupaj . . .	387.009 lire	6	sld.

(C. F. v. Czoernig Geschichte der Triester Staats-Kirchen- und Gemeinde-Steuern p. 103.) Lira je znašala 17.5 novčičev našega denarja, torej 387.009 lir — 67.726 gld. 57 kr.

(Dalje prihodnjič.)

lantov, rubinov in topasov; Bergman Franc iz Gablonca na Českem je razložil bogato zbirko samo ponarejenih žlahtnih kamenov, kateri so pravim tako sliční, da jih more ločiti samo vešč strokovnjak; Josef Reif iz Prage je tudi v tej stroki mnogo lepega razstavil; a oni okvir, ki predstavlja hrib vulkan, kateri meče iz sebe žlahtne kamene vseh barv in velikosti, je občudovanja vreden; v tej stroki je tudi firma T. Scharf z Dunaja razstavila tak lišp, samo imitacijo, za malo denarja, kateri bi delal na damah prve vrste okrasje za več 1000 gld.; firma A. Vaugoin z Dunaja je razstavila novošegni lišp iz tirkisov in majhnih brilantov, v srebro vezanih; ta lišp je zdaj prva moda in ta firma proda zaponk, uhanov in druzega lišpa na razstavi vse v polno, ker je to okrasje resnično kaj lepo in okusno sestavljeno. A tudi par naših tržaških juvelirjev se more meriti z Dunajčani, posebno pa firma L. Janesich, ki je razstavila gotovo najlepše in največje brilante v vrednosti mnogo tisoč goldinarjev. A ta firma se je še posebno odlikovala s tem, da je napravila na izložbi celo delalnico z motorjem na gaz za brušenje pravih dijamantev, iz katerih se brusijo lepi brilanti. Ta mala tovarna, v katerej dela 10 mož, zanimiva je tudi zato, ker take niti na Dunaji nemajo. Zanimivo je gledati, kako delalec na brusu, ki se tako hitro vrti, da človek misli, da vedno stoji, brusi dijamante na stotine voglov; dijamanta pa ni videti, ker je ves zakrit v svinčenej krogli. Kot nekaj posebnega moramo omeniti tudi velikega šopka raznih cvetic iz biserovih školk (Perlmutter); na cveticah je več kebrov in gosenic, muh, in vse te živalice so narejene prav naravno iz žlahtnih kamenov vseh barv od brilanta in dijamanta pa do opala, še celo rosa je ponarejena iz brilantov, ta šopek je resnično lep uspeh potrpežljivosti in finega okusa; a ni za vsacega, ker velja nekda nad 8000 gld. Pohvale je vredna tudi zlatenina F. Petracco iz Trsta; a v ostalem so tržaški juvelirji, katerih je dosti, prav malo razstavili; — uže vemo zakaj. Gotovo pa je, da je Janesich kralj tržaških juvelirjev in toraj on sam zadosti dostojno zastopa Trst v tej stroki. Gledé posode in lišpa iz kineškega srebra in drugih enakih kompozicij ste prvi na razstavi firmi A. Conrätz in M. Hacker z Dunaja.

V tem oddelku je razstavila tudi stara kranjska firma in zvonarna *Albert Samassa* iz Ljubljane tako cerkveno posodo, kakor so svečniki, ročniki, kloče, križi itd., da se mora tej firmi priznati velik napredek gledé okusa in rabljenega gradiva. Vsi ti predmeti za cerkev izdelani so večinoma iz pozlačenega brona v gotiškem slogu; a reči se mora, da so vredni, da jih človek dobro ogleda. Vso čast takej domačej obrtniji. Gosp. Samasso smo uže enkrat omenili zarad zvonov, a dostaviti nam je, da je še na drugem kraji razstavila ta firma kaj lepo in dobro orodje za vatrogasce. Reči moramo, da se ta firma posebno odlikuje na tržaškej razstavi.

S tem smo končali popis tudi oddelka te imenitne obrtnije, ki se mora imenovati umetnost. Glavni sedež te obrtnije je Dunaj, kder so prav močne tovarne in se torej zlatenina in drugi lišp izdeluje uže na fabriški način. Na Dunaji je blizo 1200 delalcev, ker se pečajo samo z izdelovanjem juvelov. Lansko leto se je v Avstriji izdelalo blizo 2400 kilogr. zlatenine in blizo 30.000 kilogr. srebrnine in nad 3000 kilogr. srebrnega in pozlačenega drata. Pri vsem tem pa Avstrija več uvaža zlatenine in srebrnine, nego je izvaža. Ponarejene žlahtne kamene izdelujejo največ v Turnavu na Češkem in pa na Dunaji in se je ta, poprej pariška obrtnija, pri nas v malo letih močno udomačila. Kineško srebro, pakfon in alpako delajo skoraj izključljivo na Dunaji in je ta poprej tudi skoraj izključljivo francoska obrtnija v zadnjem času v Avstriji močno napredovala.

(Dalje prihodnjič.)

Kranjski deželni zbor

(Dalje.)

Štirnajsta in zadnja seja v 9. dan oktobra je bila ena izmej najvažnejih i najzanimivejih. Zato to seje nekoliko obširniše popišemo.

Obravnaval se je načrt zakona glede oskrbovanja ubozih in odprave farnih ubožnih zavodov. Prvi se oglasi pri splošnjej obravnavi g. Detela in govori:

»V gospodarskem odseku smo poslanci narodne stranke glasovali proti postavi o preskrbovanji ubogih po občinah.

Mi smo sicer v principu tudi za to, da bi se te stvari primerno uredile, in pripoznamo potrebo, da bi se reorganizirale župnijske siromašnice tako, da bi se dohodki teh zavodov porabili za uboge, za katere imajo občine skrbeti.

Ali zdi se nam nepotrebno zarad tega župnijske siromašnice popolnoma odpraviti, in njih premoženje izključljivo le srenjskemu zastopu izročiti.

V gospodarskem odseku smo stavili predloge, kako naj bi se župnijske siromašnice reorganizirale, ali večina jih ni sprejela, in ker smo prepričani, da jih večina deželnega zbora tudi danes ne sprejme, zato jih ne bomo ponavljali. Postavi, ki se danes predlagate, ste toliko kakor uže sprejete, če tudi še nismo o njih glasovali.

Toraj bi bilo tudi od več, ako bi na dolgo in široko vse uzroke razkladal, zakaj ne bodemo glasovali za te 2 postavi.

Le o kratkem hočem nekaj teh razlogov omeniti.

Sploh je pripoznano, da večina naših srenj prav težko oskrbuje svoj posel in pritožbe se slišijo od vseh županov, da so z delom preobloženi, okrajni glavarji pa tožijo, da občine ne izvršujejo svojih nalog. Po teh postavah, o katerih danes govorimo, naloži se jim pa še več, in sicer naj sitnejših opravkov.

V gospodarskem odseku je en gospod poslanec liberalne stranke (dr. Deu) se izjavil, da je od mnogih duhovnikov slišal, da jim je prav ljubo, če se jim breme župnijskih siromašnic odvzame. Ali če se breme enemu odvzame, naloži se drugemu, in tako se vsled teh postav naloži to breme županom, kateri imajo uže tako toliko sitnosti, da so milovanja vredni.

Ako je bil v starih časih pregovor: komur so bili bogovi nemili, temu so učiteljsko službo naklonili, mora se pa zdaj reči: komur so bogovi nemili, postavijo ga za župana, to se ve da na deželi, kajti mestnim županom se ne godi še tako hudo. Misel, da bodo župani prav tako lehko oskrbovali siromaške stvari, kakor župniki, ta misel je popolnoma napačna.

Ubogi, kateri so dobivali podporo iz župnijske siromašnice, niso se mogli sklicovati na nobeno postavo, bili so darovi prostovoljni, in župniki so vsled svoje veljave z ubogim in z beračem veliko laglje izhajali. — Kadar pa berači zvedo, da imajo zdaj župani premoženje siromašnic v rokah, in da se ubogi, ali tisti, kateri se kot ubogi vedejo, županu nasproti lehka na postavo opirajo, bodo odločno zahtevali podporo, in nikdar ne bodo zadovoljni. Nadlegovali bodo župana, in če ne dobe, kolikor zahtevajo, bodo župana obrekovali, in kakor je na deželi uže navada, bodo ga dolžili, da za se obdržuje siromakom odločene denarje.

Gotovo je to, da se razmere ubogih ne dadó vspešno vravnati po postavah in paragrafih. — Naj važnejši faktor je pri tem kristijanska milosrčnost in ljubezen do svojega bližnjega. Zatorej so pa tudi duhovniki v prvej vrsti poklicani pri vredbi teh zadev sodelovati.

Tisočletna zgodovina spričuje, kako marljivo je skrbela katoliška cerkev za uboge in zatirane; zgodovina nam kaže v naj sijajnišej svetlobi občudovarja vredna dejanja kristjanske milosrčnosti in milodarljivosti.

To so pripoznali vsi nepristranski zgodovinarji in drugi pisatelji.

Tako je pisal eden najbistroumniših nemških pisateljev, slavni Herder, kateri kot protestant pač ni imel preveč simpatij za katoliško cerkev, v svojem slovečem delu »Ideen zur Philosofie der Geschichte der Menschheit« pod naslovom

»*Wirkung der Hierarchie in Europa*«:

Vor Allem muss man des Guten erwähnen, das unter jeder Hülle das Christenthum, seiner Natur nach, bringen musste.

Mitleidig gegen Arme und Bedrängte, nahm es bei den wilden Verheerungen der Barbaren sie unter seinen Schutz. — Viele Bischöfe in Gallien, Spanien, Italien u. Deutschland haben dies wie Heilige erwiesen. Ihre Wohnungen und die Tempel wurden eine Zuflucht der Bedrängten; sie kauften Sclaven los, befreiten die Geraubten, und steuerten dem abscheulichen Menschenhandel der Barbaren, wo sie wussten und konnten.

Diese Ehre der Milde und Grossmuth gegen den unterdrückten Theil des Menschengeschlechtes kann man dem Christenthum nicht rauben; von seinen ersten Zeiten an arbeitete es zur Rettung der Menschen.

Tako toraj piše nemški protestant.

In to kar je gledé kristijanske milosrčnosti nekdaj veljalo, velja tudi še danes, in obžalovanja vredno je, da se hoče s temi postavami stara zveza med ubogimi in mej cerkvijo pretrgati. Milosrčnost in milodarljivost kristijanska se razločuje od občinske po postavi prisiljene podpore za uboge kakor čisto zlato od ponarejenega talmi-zlata.

Obširno, z izvenredno marljivostjo izvrstno izdelano poročilo deželnega odbora, kakor poročilo gospodarskega odseka, katero je čest. gospod poročevalec v tako kratkem času jako bistroumno in izvrstno sestavil, — oba poročila hočeta dokazati neobhodno potrebo teh 2 postav. Ako bi bile res tako potrebni, čemu toliko dokazovanja in pisarjenja? Kar je zares potrebno in koristno, to se pač kmalo spozna, ni treba veliko dokazov. Obširna poročila pa le kažejo, da te dve postavi stojite na jako slabih nogah, ker jih je treba s tako obširnim poročilom podpirati.

Pa ako bi smeli po teh postavah boljšega vspeha pričakovati, vendar bi zdaj ne bil čas za te premembe; pred par dnevi, v 12. seji se je postava o vravnavi glavnih občin sprejela, in pričakovati imamo na Kranjskem namesto sedanjih *215* le *96* občin.

Zdaj bo uže velika težava gledé razdelitve siromaškega premoženja mej dotične občine, in po nekoliko časa bo treba to stvar zopet vravnati, in premoženje po glavnih občinah deliti, toraj nove težave in nove zmešnjave. Iz poprej navedenih in tudi zarad zadnje omenjenega vzroka ne bomo glasovali za te 2 postavi. Vi imate večino, in ji sprejmete ali imeli boste tudi vso odgovornost tega sklepa«. (Dobro, dobro.)

Za njim govori g. Svetec ter obširno razpravlja težave, ki jih bode nova postava imela za župane, in slabe nastopke, ki bodo iz nje izvirali gledé ubožnih naprav. Namesto prenarevanja ubožnih postav, naj bi se raje odpravili viri, in kterih uboštvo izvira, naj bi se ubogim ne dovoljevala ženitev itd. Govornik pravi, da bi stavil nasvet, naj se prestopi na dnevni red in naj se deželnemu odboru naloži, da natančneje poizve in poroča o premoženji in stanji ubožnih naprav, ali ker vé, da se je večina za to postavo uže odločila, zato ne stavi omenjenih predlogov, ampak bode z svojimi tovariši tudi v tretjem branji glasoval zoper obe postavi. Konečno izreče, da ta postava ne namerjava druzega, nego od cerkve ločiti ubožne, kakor so prej ločili šolo. Čudno se mu zdi, da na onej strani sedé veliki posestniki, ki bi morali biti konservativni, pa so potegnoli z nemškojudovskim liberalizmom. Ne ve pa, se li bodo dobro pri tem čutili naši ubogi. — Schaffer ugovarja, da bode kršanskej ljubezni tudi zdaj še mogoče skrbeti za ubožne, breme občinam pa se bode polajšalo, ker dobe v roke pripomočke pomagati ubogim. Tudi izreka začudenje, da hoče manjšina glasovati zoper postavo, ko je vendar lani storila sklep, naj deželni odbor predloži postavo o odpravi farnih ubožnih naprav. — Detela ugovarja, da bi bila manjšina temu sklepu pritrdila. (Schaffer trdi, da je bil dotični sklep soglasen, Vošnjak pa pravi, da se to ne da konštatirati.) — Svetec zavrne Schafferja, da bi občine dobile novih sredstev za pomoč ubožnim, ker z dotičnimi zakladi prevzemo v svoje oskrbovanje tudi uboge. — Poročevalec Kaltenegger ugovarja predgovornikoma in zlasti trdi, da bi prepoved ženitve ne pomagala dosti zoper razširjanje uboštva. Ko se prične posebna obravnava, pa prosi, da bi bral samo paragrafe, pri katerih bi bilo kaj ugovora, drugi pa naj se imajo za potrjene. Dr. Poklukar prosi konštatirati, da on in njegovi tovariši so zoper postavo, in da se njih molčanje in obsedenje nikar ne smatra za pritrditev. — Postava glede odprave farnih ubožnih naprav se potem z vsemi 9 paragrafi sprejme brez ugovora in premembe. Pri drugej postavi glede oskrbovanja ubogih so se sprejeli nasveti: 1. Deželnemu odboru se naroča, pri vladi delati na tako premembo domačinske postave, da bi bilo za pridobitev domovinske pravice potrebno vsaj 10 letno bivanje v dotičnej občini; 2. vlado prositi, naj strogo izvršuje postavo zoper vlačugarstvo in naj se županom polajša raba žendarmarije; tudi naj se osnuje državna postava, po katerej naj se postopači, ki se dela boje, spravljajo v posilne delalnice; 3. deželnemu odboru se naroča po vsej moči pospeševati zidanje ubožnih hiš in hiralnic. Za te resolucije so glasovali tudi narodnjaki.

(Konec prihodnjič.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

V delegacijah bodo imeli letos Slovenci dva zastopnika. Namesti grofa Hohenwarta bo zastopal kranjsko deželo poslanec Klun, Goriško pa dr. Tonkli, Trsta zastopnik je poslanec Burgstaller.

Časniki poročajo, da vlada namerja predložiti prihodnjemu *državnemu zboru* same take zakonske načrte, ki imajo namen zboljšati državno in ljudsko gospodarstvo. Neposredniji davki se imajo preurediti, oziroma dohodninski davek, in obdačiti taka dohodnina, ki se je do zdaj davku bolj ali manj odtezala. Obrti in kmetskemu gospodarstvu se podelé olajšave, posebno se bo skrbelo za to, da se stanje kmetskih posestnikov zboljša in obubožavanju na kmetih meja postavi.

Dalmatinski deželni odbor je sklenol z Länderbanko na Dunaji *zajem* 250.000 gld. odobren po deželnem zboru v zadnjem zasedanji, za zgradbo bolnišnic v Zadru, Šibeniku in Dubrovniku.

V českem deželnem zboru je 17. t. m. dr. Rieger vprašal, ali vlada misli predložiti nov volilni red, da se deželni volilni red spravi v soglasje s potrjenim volilnim redom za državni zbor, in da se odstranijo pomanjkljivosti sedanjega volilnega reda.

Hrvatske Krajine volilni red je cesar potrdil. Ban je tedaj s tem dobil dovoljenje, da sme volitve razpisati. Upati je, da se hrvatski zbor v potrebnih rečeh zedini i da pridejo uže meseca marcija prihodnjega leta novo izvoljeni poslanci iz Krajine v deželni zbor.

Na hrvatskem vseučilišči se z novim letom odpre tečaj za *farmacevte*.

Zastran *naseljevanja v Bosno in Hercegovino* je poslala bosniška vlada vsem avstrijskim političnim oblastnijam okrožnico, v katerej to stvar pojasnuje in poudarja, da sedaj še ni v stanu tujim naseljencem oddajati državne zemlje, in da bo to še le potem mogoče, ko se zemlja natančniše zmeri in katastrira. Tudi drugih podpor zarad slabega stanja deželnih financ ne more naseljencem deliti, podpirala pa jih bo moralično. Naposled pristavlja ta okrožnica, da je najbolje, ako se zastran naseljenja vprašajo tiste politične gosposke, v katerih okraji se kdo misli naseliti, ker te so dobile ukaz, da imajo na vsako pozvedovanje natanko in hitro odgovoriti.

Vnanje dežele.

Papež je poslal tridentinskemu pokneženemu škofu 4000 frankov, da jih razdeli mej Tirolce in Korošče, poškodovane po povodnji.

Poročila iz Londona trde, da *črnogorski knez* k malu pride v Rim v posebnem poslanstvu ruskega carja.

V Moskvi so razstavo 13. t. m. zaprli. Poročila o njej trdé, da je ruska obrtnija v zadnjih letih velikansko napredovala; posebno izdelki iz železa in jekla, potem svilna in tekstilna obrt se je jako razvila. Ruski časniki razodevajo svoje veselje nad tem napredkom, ter sklepajo iz tega, da je dežela zdrava, krepka ter se jej obeča velika bodočnost.

V ruskih deželah na vshodnjem morji se je začelo nevarno agrarno gibanje. Ondotni plemenitaši, imenovani baltiški baroni, skoraj sami potomci nemških vitezov, ki so si baltiške okrajne osvojili, strašno so vladoželepni in vsaka, celo občinska služba je v njihovih rokah. Tam tedaj vlada nemško plemstvo, glavo po konci nosi ter je brez mere sebično in dela z drugimi narodnostmi kakor s Heloti. Telesna kazen se je na Ruskem uže davno odpravila, ali ti ošabni baroni jo še vedno rabijo. Grof Ignatiev, kateremu so se prebivalci omenjenih dežel pritožili, ukazal je vso stvar temeljito preiskati in prišle so na dan strašanske krivice, ki se ljudstvu godé. Stiskanje je tako, da mora uneti zoper baltiške barone splošen upor, ako se to neznosno stanje k malu ne zboljša.

Na Rumunskem se je z nova začelo gibanje zoper jude. Tožijo jih, da delajo goljufne kante in so tako domače prebivalstvo za mnogo milijonov ogoljufali. Trgovska sodnija v Jasiji je dokazala, da je v

zadnjih osmih letih 192 judov in le 8 krščanskih trgovcev kant napovedalo in da pasiva prvih znašajo 50 milijonov frankov. — Je li potem čudo, da ljudstvo mrzi na jude?

Na Poznanskem se ponemčevanje silno širi. Skoraj ne mine teden, da ne bi posestvo katerega poljskega viteza prodalo se Nemcu. Samo letos se je prodalo uže okoli 20.000 oralov poljskega posestva Nemcem. Do leta 1848 niso imeli Nemci v pozenskem in oborniškem okrožji skoraj nič posestva, zdaj pa je uže dve tretjini vsega posestva v nemških rokah. Poljski časniki vedno svare poljsko plemstvo, naj poljske domovine kos za kosom ne prodaje Nemcem.

Turki so upornike v južnej Arabiji blizu mesta Rechod popolnoma pobili.

Poveljnik angleške vojske v Egiptu Wolseley je 18. t. m. zapustil z generalnim štabom Kajiro in danes se vkreal na ladijo v Aleksandriji ter se vrne skoz Trst na Angleško. Pričakujejo ga v Londonu 28. t. m.

Dopisi.

Z Goriškega 16. oktobra.

Moj prijatelj z Goriškega se je preselil čez noč iz »Slovenca« v »Slov. Narod«, ne vem, ali prostovoljno, ali so mu pri »Slovencu« posvetili. V zadnjej sobotnej številki »Sl. N.« je poklonil mojej malenkosti celo dolgo filipiko v namen, da me slavno občinstvo spozna od prave strani ter se varuje narodne izdajice, — *poturice*. A ravnal je z menoj vendar po prijateljsko — zamolčal je ime in le s *prstom* na me kazal. Vidi se, da gre možu za stvar in ne za osobo (!)

A ne zamerite, gosp. prijatelj, to nikakor ni prav, da bi stvar trpela zaradi malenkostnih osebnih ozirov, zaradi pretirane Vaše delikatnosti. Kar nič se ne ženirajte, ampak le na dan z imenom. Moj Bog! saj pometajo nekateri naših listov tako po domače z *Abrami*, *Nabergoji* in drugimi veljavnimi imeni po svojih predalih, kakor bi rasli narodni delalci za vsakim grmom in bi jih imeli na tisoče na izbor. Ako se smejo taki možaki po javnem potu brezobzirno sumničiti, potem si moram skoro v čast šteti, če mojo malenkost »in effigie« obesite.

Le povejte torej slav. uredništvu, koje Vam je gostoljubno odprlo svoje predale, povejte čest. čitateljem našega dnevnika, da je možicelj, katerega ste po svojej rahlej vesti primorani proglasiti kot narodno izdajico, — oni, koji je dolgo let vstrajno »gratis et cum amore dopisoval »Slov. Narodu«, pa se je zdaj kot pravi Ephialt prodal tržaškej »Edinosti«, da, onej sumljivej »Edinosti«, o katerej se v *prijateljskih* krogih šepeta, da se solnči v žarkih Depretisove milosti.*) Povejte ..... a to je Vaša stvar! Povejte vse, kar veste in znate. Vidite, jaz sem v svojem narodnem izdajstvu uže tako utrjen, da se mi o Vašem sofističnem blebetanju godi (dovolite, da pogrejem staro primero), kakor mesecu na tarči, o katerem nam je pripovedoval nekdaj stari očka Pogorelec na ljubljanskej gimnaziji. »Volk, pes in mačka so srdito režali proti mesecu, a ta jih je mirno zavrnol: Tulite, lajajte, mijavkajte, mene vendar ne spravite z mojega pota!« Na *me metajte*, kolikor Vam drago, jaz gotovo ne črnnem več, dokler se bo Vaše polemizovanje sukalo okoli moje osobe — *da le pustite naše veljavne može pri miru.* K.

Izpod Nanosa, 17. oktobra.

Dragi čitatelji naj mi prizanesó, ako tudi jaz svoj denašnji dopis uvrstim mej one, koji tarnajo zoper sedanje neznosno vreme. Mnogo njih je sicer, kojim ni treba dosta brigati se, je li slabo ali dobro vreme, kajti njim plače ne vzame »ni toča ni moča«, ali mej te se, žal, mi prištevati ne moremo. Kmetovalca mnogo briga, kako vreme je posebno jeseni, kajti od tega je odvisno njega blagostanje, njega bodočnost. Vsled tega se mi kmetovalci ne moremo ponašati s dobro letino, dokler nemamo svojega pridelka doma, v varnem kraju spravljenega. Kedor se pred hvali ter veseli, ta hvali dan pred nočjo, pije na medvedovo kožo.

Pri nas je letos kazalo po[illegible] lepo, sena je bilo sicer pomalo, otava pa je bolj kazala ter nam obečala seno nadomestiti, kar bi bila tudi, da je bilo ugodno vreme, ko jo je trebalo sušiti, kar pa žalibog ni bilo in tudi še ni. Ko se je pričela splošna košnja, začelo je tudi deževati, in tako silno, da so vode: Podnanosca, Šica, Korotanšca, Pivka in druge kar na mah narastle, razvodenele in poplavile vse nizko ležeče senožeti, na katerih je skoro črez in črez pokošena otava ležala, ter te na tisoče stotov odnesle, ostala pa, kamor voda ni mogla, segnjila je popolnoma vsled tolikega deževja. Pa tudi za ostale jesenske pridelke je ta naravno dolgo trajajoči dež velike škode; rast je vsa zaostala in kar je gnjilobi podvrženo, to gnjije, ker se vsled pomanjkanja lepega vremena niti domu spraviti ne dá. Razvidno je toraj, da se je letošnja, tako lepo kazoča letina kaj slabo obnesla i to bo imelo neizogibno slabe nastopke.

Neizrečena škoda in zlo je za naše kraje, da se glavna ter najbolj potrebna podlaga kmetijstvu, to je živinoreja, premalo pospešuje, tu pa tam celó zanemarja in uničeva. Mesto da bi se živina redila, prodaja se seno ali mrva v Trst in druge kraje, dostikrat po čisto niskej ceni. Temu je prvi uzrok ta, ker so posestva preobložena z dolgovi, katere so večinoma predniki pa tudi sedanji gospodarji napravili vsled slabih letin, bolezni, dosedanjih velikih zemljiških davkov, kakor tudi s tem, da so se otrokom, oziroma bratom in sestram, preveliki dedni deli ali dote izrekale, največ je pa skoraj krivo splošno neumno gospodarstvo. Kakor pa je težavno slednjemu podjetniku vzdržati se, ako nema novca ali gotovine, da poplača, kar potrebuje potrebno, enako težavno je tudi kmetovalcu brezi tega vzdržati se, bodi si še tako umen gospodar. Pri nas pa denarja zelo pomanjkuje, posebno mej kmetovalci; zato so večkrat primorani, eno i drugo prodati, in to po vsakej ceni in proti lastnej volji; le da se dobi denar, s katerim se eno ali drugo poplača.

Pač lahko razumljivo je, da se letos mnogo živine poproda, kajti kedor proda seno, moral bo prodati i živino, ker kakor zgoraj povedano, otave je malo ali nič, toraj ne bode mogoče skoz zimo živine prerediti. Mnogo gospodarjev je uže do sedaj seno poprodalo, zanašaje se na otavo; zdaj ti še pasejo, a ko nastopi zima, primorani bodo živino prodati, naj si bode cena tej kakoršna hoče. Kaj pa, če vreme še steljo zapre, da si še te ne bo moč priskrbeti? Potem bode živinoreja pri nas tako uničena, da se bode to mnogo let čutilo. Opravičena je toraj skrb na bodočnost vsled tolikega deževanja, katero pa še vedno ne kaže, da bi prenehalo. Po mojem opazovanju se mi pozdeva, da zima ne bode kaj mrzla, gotovo pa bolj mokra. Prvo naj bi uže bilo, poslednjega si pak ne želimo. Bomo videli. *) Hinko.

*) Nam je to čisto novo, a opazovali smo uže tu in tam Jeremije, kateri so točili nad nami krokodilske solzé. — Lehko se je zaviti v togo politiške modrosti in sumničiti ljudi pri kozarcu vina, ljudi, ki so resnično in iskreno navdušeni za narodni napredek in delajo, kolikor morejo, v prid narodu. — To je ona podpora, katero dobivamo *tržaški Slovenci*, ki smo v najhujšem boju proti našim sovragom, od nekaterih *naših prvakov*. — Če ne morete ali nočete koristiti, vsaj sumničiti ni treba; če pa positivno znate, da smo podpirani po g. baronu Pretisu, pa na dan z dokazi, to bi bilo moško. — Menimo, da se vedno zvesto držimo svojega programa in da imamo pogum tudi g. baronu Pretisu v zobé povedati, kar mu gre, da ga pobalinsko ne napadamo, kakor drug Primorski list in njega prijatelji v Kranjskih listih naše narodne može, tega je uzrok prepričanje, da z mirno besedo več opravimo, več koristimo stvari, nego pa s puhlo, surovo frazo. — Mi smo menda tržaške razmere tako popisali, da so našo natanjčnost in poznanje teh razmer pohvalili tudi nemški, to je Slovanom prijazni listi, in menimo, da nismo zakrivali ali pokrivali napak naše deželne vlade, oziroma g. barona Pretis-a; mi smo nadalje prvi izrekli se za zedinjeno Slovenijo, kakor najbolje trdnjavo proti Iredenti; nekateri slovenski listi nas niso niti podpirali glede tega našega nasveta, in vsi znajo, da je naš namestnik največji nasprotnik te ideje. — Mi smo prvi grajali to, da se vladne osobe vtikajo v stvari zadevajoče sprejema cesarja, drugi listi se niso upali grajati županov itd. direktno, ampak njih privrženci so dotična jajca legli v tujih gnjezdih; mi smo to storili. Naš list se v obče vede neodvisno na vsako stran, kedo nam more nasprotno dokazati? In vendar nas sumničijo, grdo sumničijo naši *konkurenti*, (ker druzega niso), a vsak lehko spozna namene tega sumničenja. In ker ni zadosti, da o listu slabo govore, spravili so se tudi na delalsko društvo, katerega nenavadno uspešno delovanje, posebno potem, ko je zadobilo visoko zastitništvo, mora priznati vsak človek, tudi neprijatelj našega naroda. Koliko so torej vredni in kam spadajo malenkostni napadi na nas, sodi občinstvo samo. Uredn.

*) Piši večkrat, naš list rad sprejema tvoje stvarne dopise. Ured.

Domače in razne vesti.

· **Zaplenjena** je bila današnja številka, preskrbeli smo precej drugi natis.

Za Tirolce in Korošce po povodnji zadete nabral je tržaški odbor 20.000 gld. Te dni je daroval tudi cesarjevič Rudolf 2000 gld.

Železnica Trst-Hrpelje. C. k. deželno namestništvo je izdalo razglas, po katerem se ima 26. t. m. v Hrpeljah sniti komisija, določena za pregled železniške proge Trst-Hrpelje, da svojo nalogo reši. Lastniki zemljišč, po katerih bode železnična črta potegnena, se imajo isti ali sledeče dni osobno ali pismeno pri komisiji z svojimi zahtevami oglasiti.

Ljudske šole v Trstu in okolici. V mestu je bilo v minolem šolskem letu 10 laških šol, na katerih je podučevalo 63 učiteljev. 12 katehetov in 13 pomočnih učiteljev; dalje 64 učiteljic in 26 pomočnih učiteljic. Število šolarjev je znašalo *8212*, (4237 fantičev in 3975 deklic). — *V okolici* je bilo 11 slovenskih ali mešanih šol z *2437 otroki* (1348 dečki in 1089 deklicami), 16 učitelji, 14 učiteljicami in 2 pomočnima učiteljicama. — V mestu pa je še mnogo drugih šol, kakor c. k. *nemška* meščanska šola z blizu 1600 šolarji, protestantovska, srbska, grška, judovska in obilo privatnih ljudskih in trgovinskih šol.

Gospod dež. predsednik kranjski Winkler, bil je te dni tukaj z družino in je predvčerajšnjem zvečer zopet odšel v Ljubljano.

Baron Gödel Lanoy, znani slovenski državni poslanec je prišel zadnjo sredo v Trst i nastanovil se v Hotel de la Ville.

»**Triester Zeitung**« ima dopis z Goriškega, v katerem pravi, da je delovanje nemškega »Schulvereina« le defenzivno in ne ofenzivno. — Mi ne vemo, od kedaj sem so v Soškej dolini kaki Nemci, katerih narodnost ima ta »Verein« pravico in dolžnost braniti? Nočemo napadati Nemcev in njih organa zarad takih abotnosti; a to hočemo povedati gospodom v zobe, da nismo vendar še tako bedasti, za kolikor bedaste nas morda drži dopisnik, ki more kaj tacega pisati. Saj vrabci na strehah uže čivkajo, da »Schulverein« ima namen germanizacije.

Oberdank obsojen, Sliši se, da je vojna sodnija uže obsodila Oberdanka na smrt. Njegova mati je bila v nedeljo pri njem v ječi. Oberdank se je kazal popolnoma neobčutljivega zarad njegove usode, še celo materi je nekda rekel, da ni treba prositi za njega nobene milosti; a ločitev je bila ganljiva in ko je mati odšla, padel je Oberdank v medlevico. Mati je odšla v ponedelek spremljana po enem odvetniku v Beč, da poprosi cesarja milosti za svojega sina. Cesarja pa ni bilo na Dunaji in zato je oddala prošnjo v kabinetnej kanceliji, kder so jej zagotovili, da bode prošnja predložena cesarju. Žena je nekda od same razburjenosti zbolela na Dunaji in še leži v nekem hotelu. Kaj vse stori prenapetost in slaba odgoja, pa slaba tovaršija.

O bombah. Ona dva hudobneža, katera sta dala Lloydovemu krmarju Sponghia kovčeg z dvema bombama, da ga v Trstu otda, imenujeta se Levi in Parenzani, ter sta avstrijska podanika. Beneška sodnija ju je sicer zaprla, potem pa zopet spustila, češ da jima ne more dokazati nobenega prestopka, če tudi je Sponghia enega izmej nju spoznal ko tistega, ki mu je bombo izročil. Sicer sta pod policijskim nadzorstvom, ni pa še gotovo, ali ju italijanska vlada izroči avstrijskej, ali ne. Vedenje beneške sodnije je vsekako pomenljivo, a čudimo se mu ne.

Duhovske spremembe v tržaškej škofiji: V. g. *Fr. Pančur* je nameščen za kateheta na c. k. pripravnici v Kopru. Premeščeni so: č. gg. *Vončina Filip* z Opčin v Škedenj; *Škerl Jože* od sv. Jakopa na Opčine; *Markič Mat.* iz Hrušice v Dolino; *Svetičič Fr.* iz Predloke v Hrušico; *Križaj Jarn.* iz Žminja v Predloko; *Brozovič Vek.* iz Opertlja v Žminj; *Destradi J.* (novoposvečen) v Opertelj; *Kočiper Anton* (novoposveč.) v Brezovico; *Klemenec Fr.* iz Podgorij v Škocijan; *Rakovec Lovro* iz Škocijana v Podgorje; *Žnidaršić Karol* iz Gračišča za oskrbnika v Kostanjo; *Zobac Pet.* iz Kostanja v Omag; *Bacci Jur.* iz Omaga v Buje; *Gabrielić Iv.* iz Žmina za oskrbnika v sv. Ignac.

Poredni so, to se mora pustiti. Prinesli smo, kakor našim čitateljem znano, vest, da pojde namestnik, baron Pretis na potovanje; kakor pa goriški dopisnik v »Novicah piše, ne pojde, ampak pripravlja potrebno za deželnozborske volitve, ki bodo po mnenju omenjenega dopisnika uže zdaj precej in mi smo nalašč prinesli to vest, da z njo omamimo previligirane patrijote v Gorici. »*Wie der Schelm ist, so denkt er*«, ta pregovor je najboljši odgovor na takšna nizka, pa zlobna sumničenja.

Prijetna ječa. Višji ječar Calligarich in nižji ječar Laurenčich tržaške mestne tranče (ječe) bila sta zasačena 16. t. m. ko sta tri jetnike prav dobro gostila. O teh jetnikih se po mestu marsikaj pripoveduje; pravijo da utegnejo biti tudi v nekej zvezi z bombami. Nam, to se vé, ni znano, koliko je na vsem tem resnice, a zadosti zanimivo je uže to, da mestni ječarji gostije napravljajo zaprtim. Sliši se celo, da se je Caligaris do višega c. k. uradnika izrazal, ko je ta prišel ogledavat ječo, češ, da c. k. uradniki nemajo nič opraviti v mestnej ječi. Vidi se iz tega, kake pojme imajo mestni služabniki o Avstriji in koliko bi bilo treba trebiti Avgijev hlev. — Vseh pet so potem deli pod ključ v tranči deželne sodnije.

Koliko je ura? vprašata dva tržaška potepina zadnjo sredo na kasarnskem trgu nekega kmeta s Krasa. Ta potegne iz žepa uro, — in bliskoma mu jo iztrga iz roke eden potepinov, ter se požene s tovarišem tako naglo v beg, da ju kmet ki je bil prvi trenotek od strahu kakor okamenel, ni več mogel doteči. Zapomnite si torej, kmetje, koliko je v Trstu ura!

Nesrečno dekle. V četrtek ponoči je skočila 18 letna Domenika Kancian iz Štanjela na Italijanskem, ki je služila pri nekej družini v ulici »della Sanità«, iz drugega nadstropja na tlak in je vpričo ostala mrtva.

Podnevni brzovlaki mej Trstom in Dunajem bodo od 16. t. m. vozili seboj tudi vozove tretjega reda.

Komet. Nekoliko časa sem se vidi, pri jasnem nebu vsako noč proti jutru na južno-izhodnjej strani prekrasen *komet* z velikim svetlim repom. Kedor rano ostane, lahko ga vidi.

Zarod velikanov, o katerih narodne pravljice dokáj pripovedujejo, ni še pomrl. V Trstu na lesnem trgu je na razgled postavljen tak velikan, po imenu Franc Winkelmaier, rojen v Gorenjej Avstriji. Pisatelj teh vrstic ga je videl — in je kar ostrmel. Winkelmaier je v 21. letu, nema še brk in še vedno raste, pa uže meri 7 čevljev in 4 palce. Mož navadne velikosti mu še ne sega do pazduh. V njegov prstan gre srebrn goldinar. In ta velikan je sin majhnih roditeljev.

Nesreča. V 17. dan tega meseca je padel 28 letni mož Luka Kralj iz Trebič, ko je živino pasel, v brezdno kakoršnih je mnoge na Krasu i niso ga mogli več najti. Mož je šel po drv, a na propadu se mu je odkrušil kamen in padel je v strašno globočino. Ko ga ni hotelo domu biti, šli so ga iskat i našli tik brezdna njegov klobuk in čevlje. — Iz Trsta je šlo več ognjegascev s potrebnimi pripravami na mesto iskat truplo onesrečenega, ki je zapustil troje otrok.

Iz Podbrež pri Sežani se nam piše: Slavno županstvo v Sežani nam je dovolilo 300 goldinarjev za napravo novega *vodnjaka*. Pa vidi se, da ga še ne dobomo tako hitro, kajti A. B. ga hoče imeti v svojem dvorišču, drugi vaščani pa, kakor je prav, sredi vasi. Naj slavno županstvo stvar k malu nepristransko določi, da zarad nesloge ne ostanemo brez vode.

Odprtje nove skladovne ceste Želin-Idrija se bode na posebno slovesni način vršilo v ponedeljek dne 23. t. m. v Cerknem in Idriji. Dobili smo obširni dopis o tej zadevi, a žalibože prekesno.

Posojilnica v Postojni se ustanovi v prihodnjem mesecu. — Povsod na Slovenskem ustanovljajo rodoljubi narodu v pomoč denarne zavode, na Primorskem, kder je največja beda, vse roke *križem* drži.

Novi šolski nadzorniki za Kranjsko. Za take so imenovani: Višji učitelj Thuma za šolski okraj Postojina; višji učitelj Spintre za Kočevje; gimnazijalni profesor Wurner za Krško; profesor Pirker za Kranj; profesor Gariboldi za Ljubljano; višji učitelj Levstik za ljubljansko okolico; baron Taufferer za Litijo; vadniški učitelj Gerkman za Logatec; dekan Keše za Radovljico; profesor Vodep za

Novomesto, ljudski učitelj Žumer za Kamnik; višji učitelj Jeršinovec za Črnomelj. — Razveselilo nas i slovenskega sveta to imenovanje ni, ker je večina novoimenovanih nadzornikov slovenskim zahtevam nasprotna.

Narodni volilni odbor za Kranjsko. Letošnje zborovanje deželnega zbora kranjskega bilo je menda zadnje, ker meseca julija prihodnjega leta poteko mandati deželnih poslancev in se morajo dotlej izvršiti nove volitve. V Ljubljani se bode razen tega 9. novembra t. l. volil tudi še državni poslanec mestu g. viteza Schneida. Narodni deželni poslanci so toraj pred svojim razhodom skrbeli za sestavo eksekutivnega narodnega volilnega odbora, ki bode imel ob času volitev preskrbovati potrebne reči, voditi volilno gibanje in v ta namen v zvezo stopiti z raznimi volilnimi odbori po deželi. Za mesto ljubljansko ostane narodni volilni odbor, kakor je bil doslej v navadi pri mestnih volitvah. Za dežele pa se je po vsestranskem prevdarku določilo, naj bodo v tem odboru: 1. vsi deželni poslanci, katerim je ljudstvo z izvolitvijo uže dejansko skazalo svoje zaupanje; 2. župan in podžupan mesta ljubljanskega; 3. predsednik, podpredsednik in tajnik kupčijske zbornice; 4. stolni prošt in prošt novomeški, kot zastopnika duhovenstva. Predsednik eksekutivnemu narodnemu volilnemu odboru je dr. Zarnik, njegova namestnika sta gg. Grasselli in vitez Bleiweis, zapisnikarja pa Klun in Robič. (»Slov. Narod«).

V Idriji se je osnovalo vojaško veteransko društvo, katero je imelo 1. t. m. občni zbor, za predsednik izvolil je zbor g. *Hermana*.

Blazen človek — hujši od divje zverine! Grozna prigodba se javlja iz južnega Štajerja. Nek Ludovik Havranek, ki je bil lani v blaznosti ubil lastno mater, pobegnol je iz blaznice pri Gradcu, ter je v svojej besnosti umoril v Samarkovi *tri osebe* družine Schönwetter, in k malu potem *pet oseb* družine Ungar v Oplotnici. Na zadnje se je posrečilo nekemu kmetu, to zverino z sekiro smrtno raniti.

Bliskovlaki. Mej Parizom in Dunajem namerjavajo uvesti nove vlake, kateri se bodo vozili še dosti hitreje od sedanjih brzovlakov, in jih torej nazivljejo *bliskovlake*. Prvi teh vlakov se je peljal zadnji teden, ter je potreboval iz Pariza na Dunaj *28 ur*. V enej uri je premeril poprek 60 kilometrov. V ta namen so se rabili novi, zelo močni in elegantni vagoni. Vsak potnik je imel platiti 250 frankov.

Banka »Slavija« je Madjarom na poti, ker se po Ogerskem zelo pri njej zavarujejo; Madjari so v strahu za svoj »globus«, kar je sicer smešno, vendar pa tudi pomenljivo, ker priča, da se Madjari kaj močno boje za svojo prihodnjost. Minister Tisza se je bojí, ker je slovanska, ter je zato poslal političnim oblastnijam okrožnico, naj ostro pazijo nad njenim počenjanjem. Vsled tega so madjarski časniki zagnali hrup zoper to banko in svarili ljudstvo pred njo, ker ni varna. A glavno bankno ravnateljstvo je dokazalo, da ima banka take reservne in poroštvene zaklade, da v Avstriji nobeno enako društvo ne tacih i zato so morali madjarski listi obrekovanje preklicati. — Da bi pa nemški liberalni listi, ki so ponatisnoli obrekovanje, enako storili, tega jim ni mari, ker nemajo nič poštenja.

Svarilo šolam. V ruskem mestu Rjesan je razlagal profesor gimnazije lastnosti razpokljivega srebra in rabil v ta namen steklene posode. Kar naglo, ni dokazano, iz katera vzroka, razpočila se je ena posoda, profesorju roko odtrgala, enemu učencu oko razbila, več njih pa tako nevarno ranila, da se je bati za njihovo živenje.

Varčnost.

Nova zaloga izdelanih oblek za može, fantiče in mala dekleta slavnoznane tovarne

Leopold Tedesko & Comp.

iz Dunaja

Prosnitz-a in Pressburg-a,

v Trstu, Corso št. 709/2 na voglu velike gostilne »**Aquila nera**« pri

Aleksandru Eisenstädter-u

ponuja bogato zbirko elegantnih oblačil, jako trdno delanih iz dobrega, garantiranega blaga, bodisi izbornega, bodisi navadnega, na debelo, ali pa na drobno po stalnih fabriških cenah.

Tvrdka se ne zamenjuje.

Zahvala.

Podpisani odbor izreka najtoplejo zahvalo čest. g. *Juraj Vučkoviču* za darovano telovadno orodje, katero je vredno nad 100 gld., č. g. *Jurcu*, našemu rojaku konzulu v Marseillu za darovanih 5 gld. in vsem drugim gospodom, kateri so ob priliki izleta v Ricmanje kaj podarili: tudi izreka najtoplejšo zahvalo vsem Ricmanjcem, posebno vrlim pevcem za lepi sprejem in iskazano gostoljubnost.

V Trstu 19. oktobra 1882.

Odbor »tržaškega Sokola«.

Dražbe.

V Kanalu posestvo Valentina Čaforin iz Vrha cenjeno 645 gld., 23. decembra (zadnjikrat.) — V Gorici hiša in zemljišča Antona Antona Prinčig v Vedrjanu, cenjena 970 gld., 21. nov. in 21. dec. — V Voloski posestvo Matija in Janeza Žigmana iz Klane, cenjeno 1400 gld., 28. oktobra (zadnjikrat). — V Kopru posestvo Janeza Kus iz Doline, cenjeno 1611 gld., 20. nov., 20. dec. — V Sežani posestvo Katarine Prelc iz Barke, 23. oktobra (zadnjikrat.) — V Kopru posestvo Janeza Maivoda iz Terseka, cenjeno 442 gld., 10. nov., 10. dec. — V Pazinu hlev in zemljišče Evgenije Biscotini, cenjeno 940 gld., 6. novembra (zadnjikrat) — V Gorici hiša in zemljišča Andreja Lakovič v Opatjeselu, cenjena 840 gld., 14. nov., 14. dec. — V Podgradu posestvo Janeza Stanič, cenjeno 5130 gld., 20. nov., 20. dec. — V Gorici hiša in zemljišča Janeza Bertolin iz Povodnje, 20. nov. 20. dec. — V Pazinu posestvo Mihela Radetiča v Koritku, cenjeno 378 gld., 24. okt., 23. nov., 22. dec. — V Pazinu posestvo bratov Milanese iz Simina, cenjeno 1489 gld., 17. nov., 18. dec. — V Podgradu posestvo Janeza Sajna iz Zabonje, cenjeno 1442 gld., 8. nov., 9. dec., 10. jan. — V Buzetu hiša bratov Gressan, cenjena 3400 gld., 18. nov., 18. dec. — V Ajdovščini posestvo Matije Černigoj v Križu in Lokavcu, cenjeno 564 gld., 23. okt., 23. nov., 23. dec. — V Buzetu hiša Ane Prodan, cenjeno 2000 gld., 18. nov., 21. dec. — V Buzetu zemljišča družin Mateja in Sebastjana Bartolič iz Sovinjaka, cenjena 1299 gld., 18. nov., 21. dec. — V Ajdovščini posestvo Janeza Bratina iz Otelce, cenjeno 703 gld., 8. nov., 9. dec., 13. januarja.

Listnica opravništva. *Vsled vprašanj od raznih strani še enkrat javimo: Za vse tekoče leto stane »Edinost«* **5 gld. 20 kr.**; *in sicer za prvo poluletje 2 gld. 20 kr. za drugo poluletje, ker dvakrat na teden izhaja,* **3 gld.** *Naročniki, kateri so uže v prvem poluletju 4 gld. 40 kr. platili, naj blagovolijo tedaj še 80 kr. privreči. Vsi stari dolžniki pa naj se požurijo s plačilom.*

Tržno poročilo.

Kupčija v obče slaba, prav malo prometa, še manj veselja za špekulacijo.

Kava. — Prodalo se je nekaj tega blaga, a po znižanih cenah, kar kaže, da nij še upanja na boljšo kupčijo v tem blagu. V Trstu je zdaj okoli 55.000 metr. stotov različne kave v zalogah, na notranjih postajah pa imajo naši trgovci tudi okolo 15000 metr. cent. kave; uže to je dosti, ako nič novega blaga ne pride; a dovoz še vedno pomnožuje zaloge, kar vse upliva na nizke cene. V tem tednu prodalo se je okolo 2000 vreč Rio po gld. 35 do gld. 62. 300 vreč Rio lavé po gld. 65 do 80, 400 vreč Santos po gld. 49 do gld. 55.—. Portoricco stane gld. 80 do gld. 95.—. Java gld. 68 do gld. 75.—, Coylon gld. 88 do gld. 132.

Sladkor — malo kupčije, cene mlahove. — Štoki od gld. 34½ do gld. 36.—, v žakljih gld. 31½ do gld. 33½.

Olje. — Ta teden se je še precej prodalo tega blaga, — a cene so ostale nespremenjene. Prodalo se je kakih 800 metr. stot. jedilnega olja iz Levante in Dalmacije po gld. 40 do gld. 41, — in 200 metr. stot. ital. namiznega po gld. 50 do gld. 62.

Sadje — srednja kupčija. Pomeranče, limoni gld. 3½ do gld. 7½, fige v vencih gld. 18 do gld. 19—, v sodih gld. 13 do gld. 13½, novi rožiči gld. 9.—, mandlji gld. 70 do gld. 74.— opaša gld. 21 do gld. 23.—, navadne cvebe gld. 19 do gld. 25. — Elemé gld. 26. do gld. 34, Sultanina gld. 30 do gld. 42.

Riž. — Vsled zadnjih povodnji v Italiji so se cene vzdignole za 6 do 8% in vtegne ta pridelek letos še veliko draži postati. Italijanski riž velja dnes gld. 17 do gld. 23.—, indiški pa gld. 12½ do gld. 12.

Petrolje. — Kupčija skoro neznatna, pri vsem tem pa je cena trdna in stalna na gld. 9½.

Domači pridelki. — V fižolu je malo kupčije, ker ga zunaj še vedno predrago držé. Rudeči gre po gld. 11½, bohinec po gld. 12½, zeleni gld. 11¾, koks gld. 14 do gld. 14½. — Maslo gld. 75 do gld. 92.

Žito. — Neznatna kupčija za točno blago, dosti kupčije na previdenje za spomlad. — Pšenice ruske prodalo se je okolo 1000 metr. stotov po gld. 10 do gld. 10.40, koruze 500 metr. stot. po gld. 8¾, rži 1500 metr. stot. po gld. 7.40, oves stane po gld. 6½ do gld. 8.

Les. — Še precejšnja kupčija po nespremenjenih cenah.

Seno. — gld. 1.60 do gld. 1.90.

Borsno poročilo.

Borsa je postala zopet živahneja, kurzi trdni, kreditne akcije so včeraj poskočile za 6 gld. Valute so postale bolj mlahove.

Dunajska borsa

dne 20. oktobra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	76 gld.	80 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77 »	45 »
Zlata renta	95 »	40 »
5% avst. renta	92 »	60 »
Delnice narodne banke	839 »	— »
Kreditne delnice	310 »	25 »
London 10 lir sterlin	119 »	35 »
Napoleon	9 »	47 »
C. kr. cekini	5 »	66 »
100 državnih mark	58 »	45 »

Menažerija Bachova.

Od nedelje 24. t. m. naprej je ta menažerija odprta **od 9. ure zjutraj do 8. zvečer**, in vsak dan ste **2 predstavi**, ob 4½ in 6½ popoludne. **Cene** so se znatno **znižale**, in plati se za 1. sedež **60** soldov, za 2. sedež **20** soldov, za 3. sedež **15** soldov. Vojaki in otroci plačujejo na tretjem sedežu po **10** soldov. 8—7

Dve srečki rudečega križa

se dobite za vplačilo **50 soldov** na teden ali **2 goldinarjev** na mesec pri **Josipu Zoldanu**, verificijski urad in menjavnica, via d' Orologio Trst. 6—3

glavni dobitek 200.000 gld.

Obče znane in izvrstne na tržaškej razstavi s srebrno svetinjo odlikovane

voščene sveče

iz čistega nepokvarjenega čebelnega voska

priporočata 9—1

P. in R. Seemann v Ljubljani.

FILIALE IN TRIESTE

dell' I. r. priv.

Stabilimento Austriaco di credito

per Commercio ed Industria.

VERSAMENTI IN CONTANTI

Banconote:

3% annuo interesse verso preavviso di 4 giorni
3¼% » » » » » 8 »
3½% » » » » » 30 »

Napoleoni:

2½% annuo interesse verso preavviso di 30 giorni
2¾% » » » » » 3 mesi
3% » » » » » 6 »

Banco Giro:

Banconote 2½% sopra qualunque somma
Napoleoni senza interessi

Assegni

sopra Vienna, Praga, Pest, Bruna, Troppavia, Leopoli, Lubiana, Hermannstadt, Innsbruck, Graz, Sallsburgo, Klagenfurt, Fiume Agram, franco spese.

Acquisti e Vendite

di Valori, divise e incasso coupons ½% provvigione.

Antecipazioni

sopra **Warrants** in contanti 5% interesse annuo franco di provigione.

Mediante apertura di credito a Londra ½% provvigione per 3 mesi.

» **Effetti** 6% interesse annuo sino l' importo di 2000 per importi superiori rasso da convenirsi.

Trieste, 17 Maggio 1882. (23)

Odlikovano s sreberno medaljo na tržaškej razstavi.

Najnovejši patent-hlačniki!

Najbolje praktični, primerni, elegantni!

od

Dom. Schönbaumsfeld-ovega sina

na Dunaju.

Na prodaj pri vseh trgovcih na veliko in skoraj pri vseh na drobno, v avstro-ogrskej državi.

Prosi se, dobro paziti na izdelavo.

12-12

Tinctura Chinae & Rhei comp. vulgo

Marija pomagaj želodečne kapljice,

katere napravlja

Gabriel Piccoli

lekar »pri angelji« v Ljubljani, Dunajska cesta.

To zdravilo napravljeno iz najboljših zelišč, katerih mnoga rastejo v okolici znane romarske cerkve Matere Božje na Brezji na Gorenjskem, ima čudovito moč v sebi.

Omenjano zdravilo služi v pomoč, ako kdo nima dobrega želodca, ako ima slabo sapo, ako ga napenja, ako se mu peha in ga vije, proti želodečnemu prehlajenju, zlatenici, ako se komu hoče vzdigati, ako boli koga glava (če to ne izvira iz želodca), proti zgagi, ako se dela komu kamen in nabira sluz, proti želodečnemu krču in zaprtju, ako je želodec pokvarjen z jedjo in pijačo, proti glistam, proti boleznim na vranici, jetrih in proti zlati žili, in v različnih mrzlicah. **Cena 1 Steklenice 20 kr.**

Francova esenca, ki jo izdeluje **G. Piccoli**, lekar »pri angelju« v Ljubljani, na Dunajski cesti, je narejena iz rož, je pomagala že tisočerim ljudem, kakor je razvidno iz zahvalnih pisem, ki jih izdelovalec dobiva. Ta esenca ozdravi bolezni v želodcu in trebuhu, krč, božjast, trebušno in premenjavno mrzlico, zabasanje, hemorojide, zlatenico itd., ki so vse nevarne, če se v pravem času ne ozdravijo. 1 steklenica 10 kr.

Antirrheúmon, pripravil **G. Piccoli**, lekar »pri angelju« v Ljubljani, na Dunajski cesti. Najboljše zdravilo proti prehlajenji, kostobolji, hromoti delavnih čutnic, bolečinam v križi in v prsih, prehladnim bolečinam v glavi in v zobeh. Cena 1 steklenice 40 kr.

Najboljše in najvplivnejše pravo norveško pohumeljevo jetrno olje proti mramorici, rhahitisi, plučnici, kašlju itd., v steklenicah à 60 kr., 10 steklenic 5 gld., z železnim jodirjem združeno (posebno vplivno pri malokrvnih in kjer treba čistenje krvi) v steklenicah à 1 gld., 10 steklenic 8 gl. **Vsa naročila gredó v lekarno Piccoli »pri Angelu«, Ljubljana**, dunajska cesta, velika zaloga najboljših alopatičnih in homeopatičnih zdravil, zdravilstvenih posebnosti, rudninških vod, dišav. (24—4)

Lastnik, društvo »EDINOST«. — Izdatelj in odgovorni urednik: JOSIP MILANIČ. Nova tiskarna pod vodstvom F. HUALA v Trstu.